

Årsrapport

2005

Fylkesmannen i Vest-Agder

Forord

Fylkesmannen i Vest-Agder legger med dette fram årsrapporten for 2005. Årsrapporten gir en kort omtale av sentrale politiske føringer gitt i tildelingsbrevets kapittel 2 med vekt på å presentere viktige resultater som ble oppnådd. Vi har også forsøkt å peke på områder hvor vi ikke er tilfreds med resultatoppnåelsen og til en viss grad er det reflektert over årsakene til manglende resultatoppnåelse.

Når det gjelder omtale av aktiviteter og måloppnåelse i den enkelte fagavdeling vises det til de avdelingsvise årsrapportene, som ligger som avdelingsvise vedlegg til fellesrapporten og som også er tilgjengelige på vår nettside: <http://www.fylkesmannen.no/va>.

Kristiansand, 27. februar 2006

Lars Erik Lyngdal
konstituert fylkesmann

1. Innledning	1
1.1 <i>Strategi</i>	2
1.2 <i>Organisering</i>	2
1.3 <i>Ressurser</i>	3
1.4 <i>Øvrige administrative føringer</i>	4
2. Sentrale politiske føringer	7
2.1 <i>Modernisering av offentlig forvaltning</i>	7
2.2 <i>Samordning og veiledning</i>	8
2.3 <i>Velferd, helse og personrettet tjenesteyting</i>	9
2.4 <i>Oppvekst og utdanning</i>	13
2.5 <i>Regional planlegging og arealpolitikk</i>	17
2.6 <i>Naturressursforvaltning</i>	21
2.7 <i>Informasjonsformidling og -forvaltning</i>	26
2.8 <i>Innovasjon og verdiskaping</i>	26
2.9 <i>Samfunnssikkerhet og beredskap</i>	28
2.10 <i>Internasjonalt engasjement</i>	29
3. Avdelingsvise årsrapporter	30

1. Innledning

Fylkesmannen legger med dette fram årsrapporten for 2005. Fornyings- og administrasjonsdepartementet har bedt om en kort redegjørelse for tilstanden i embetet og fylket samt rapportering på områdene beskrevet i tildelingsbrevets kapittel 1. Videre er det bedt om at embetene redegjør for situasjonen på satsingsområdene beskrevet i tildelingsbrevets kapittel 2, angir prioriteringer innenfor og mellom de ulike resultatområdene, og redegjør for situasjonen ved utgangen av året.

Øvrig rapportering er gjort i henhold til krav i embetsoppdraget på resultatområdenivå. Det er i den forbindelse utarbeidet egne avdelingsvise årsmeldinger.

Innføring av ny budsjettfordelingsmodell medførte en betydelig reduksjon i budsjetttildelingen. Dette ble i 2005 tilpasset hovedsakelig ved kutt i stillinger i forbindelse med permisjoner og avganger. Dessverre er en av konsekvensene en uholdbar belastning i enkelte avdelinger og på enkelte fagområder.

Vi mener likevel at embetet oppnådde gode resultater på alle fagfelt i 2005 med den foretatte fordelingen av ressursene. Det er imidlertid ønskelig å følge opp og måle nøyere hvordan embetet innfrir både overordnede myndigheters og innbyggernes forventninger og krav. På grunn av den knappe ressursituasjonen ved embetet de nærmeste årene som følge av ny budsjettfordelingsmodell, vil arbeidet måtte innrettes slik at vi må utvikle målemetoder som ikke krever altfor mye ressurser. Det er en stor utfordring.

I forhold til 2004 hadde embetet ca. 1,7 mill. kr mindre til rådighet i 2005. Alle avdelinger har måtte skjære inn på stillinger ved ledighet og det har ikke vært mulig å tilsette vikarer ved lengre tids sykdom. Dette har ført til en bekymringsfull stor arbeidsbelastning i flere avdelinger. Dette kan ikke vedvare.

I tillegg er det tatt høyde for ytterligere innskrenkninger i tildelingen kommende år. Budsjettstyringen har derfor vært meget stram.

Samtlige avdelinger ledes godt og på en faglig forsvarlig måte. Medarbeidernes kompetanse er tilstrekkelig til å gi kommunene tjenester av god kvalitet og sikre innbyggernes rettssikkerhet på de områder fylkesmannen har ansvar. Embetsledermøtet legger vekt på å utvikle lederferdigheter, samspill og felles etatskultur. Samarbeidet glir godt på alle nivåer i etaten og gjenspeiles i at embetet i stadig større grad fremstår helhetlig utad.

Arbeidsmiljøet som helhet må karakteriseres som godt, men vi erfarer at stram økonomi og til dels stor arbeidsbelastning er en utfordring. Arbeidsmiljøutvalget og Medbestemmelsesutvalget møter jevnlig og betyr mye for resultater som er oppnådd i 2005.

Embetsledelsen og alle avdelingene vektlegger samfunnskontakt og har et nettverk som gir god informasjon om tilstanden i fylket. Gode

samarbeidsrelasjoner til fylkeskommunens ledelse, kommuner, organisasjoner og etater har medvirket til embetets resultatoppnåelse.

Tilstanden i fylket

Tilstanden i fylket på de ulike områder framkommer i forbindelse med gjennomgangen av de enkelte resultatområder. Vi mener dette er mer pedagogisk og faglig tydeliggjørende enn en samlet framstilling her innledningsvis.

Våre mange samordningsaktiviteter samles av samme grunn under pkt. 2.2.

1.1 Strategi

Fylkesmannens strategiske plan gjelder for perioden 2004-2008. Den er tilgjengelig på vår nettside.

Fylkesmannen i Vest-Agder – samlende drivkraft for trygghet, gode levekår og bærekraftig utvikling

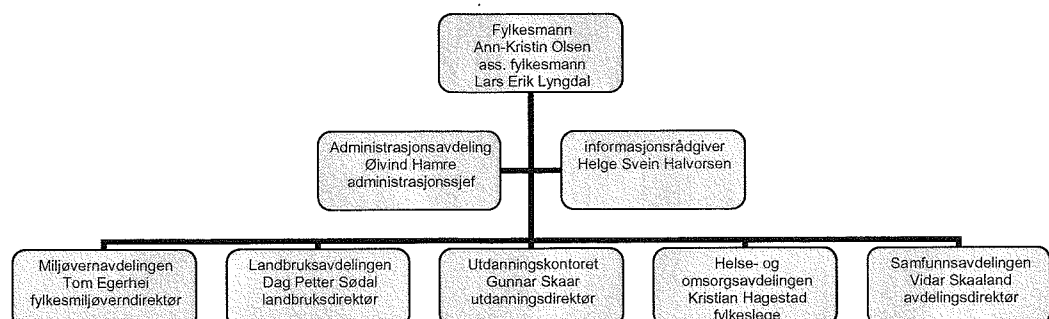
I strategisk plan presenteres **fem handlingsstrategier** som embetet ønsker å ha et særlig fokus på i planperioden. Konkretiseringen av hvordan disse strategiene skal følges opp synliggjøres i virksomhetsplanarbeidet og i andre styringsdokumenter, bl.a. lokal personalthåndbok som er revidert i 2005.

Vi vil i perioden særlig konsentrere innsatsen om å:

- ivareta rettsikkerheten for enkeltpersoner
- utvikle kommunikasjonen med brukere, samarbeidspartnere og media
- delta aktivt i planarbeid
- drive et effektivt tilsyn
- skolere ansatte i kommunikasjon, forhandling og konfliktløsning
- utvikle personalpolitikken ved å vektlegge kompetanseutvikling og omstillingsdyktighet

1.2 Organisering

Organisasjonsstrukturen hos Fylkesmannen i Vest-Agder i år 2005 framgår av figuren under.

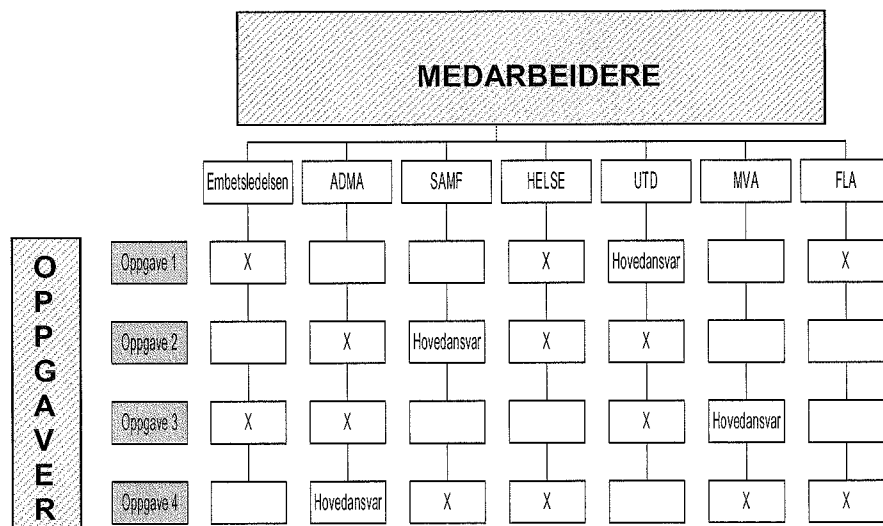

Embetet består av embetsledelse, administrasjonsavdeling og fem fagavdelinger.

I 2005 er det gjennomført OU-prosesser i miljøvernavdelingen og landbruksavdelingen. Seksjonsinndeling er fjernet og det er tilsatt avdelingsdirektør og assisterende avdelingsdirektør i hver avdeling.

Matrisemodellen er nødvendig for å kunne løse stadig flere tverrgående oppgaver.

Oppgaveløsningen hos Fylkesmannen har i 2005 vært løst dels gjennom linjeorganisering og stabsenheter som skal sikre at embetet framstår tydelig utad, samt at oppdragsgivende departementer/direktorat har et effektivt apparat for politikkformidling og oppfølging på regionalt nivå. For å øke fleksibiliteten har embetet lagt vekt på å løse en del oppgaver i matrise. Matrisetankegangen som arbeidsform innebærer at vi betrakter embetet som en matrise dannet av to akser: oppgaver og medarbeidere gruppert i avdelinger. De ansatte har etter behov og på tvers av avdelingsgrenser, arbeidet med samme eller tilknyttede oppgaver, men ut fra ulik avdelingstilknytning og faglig ståsted.

1.3. Ressurser

Personellressurser i 2005

Avdeling	Kap. 1501	Ekstern fin.	Totale årsv.
Ledelse (fm og ass.)	2,00		2,00
Administrasjonsavd.	22,40	5,00	27,40
Helse- og omsorgsavd.	12,00	2,60	14,60
Landbruksavd.	16,50	0	16,50
Miljøvernabd.	14,40	0,90	15,30
Samfunnsavd.	19,80	1,30	21,10
Utdanningskontoret	7,50	1,25	8,75
Embetet totalt	94,60	11,05	105,65

Økonomiske ressurser i 2005

Bevilgning på kap. 1510 post 01 i tildelingsbrevet 2005	47.500.000
Mindreforbruk 2004, overført	318.000
Andre tilleggsbevilgninger/overskridelsessamtykke	1.005.200
Inntekter kap 4510-post 15 – Ref. arb.marked	19.800
Inntekter kap. 4510 post 16 - Refusjon fødselspenger	32.313
Inntekter kap. 4510 post 18 – Refusjon sykepenger	702.604
Sum bevilgninger og refusjoner	49.577.917
Utgiftsført post 01 – driftsutgifter	49.195.451
Sum mindreforbruk	382.466
Kap. 1510/4510 – Merutgifter mot merinntekter	182.229
Totalt mindreforbruk 2005	564.695

1.4 Øvrige administrative føringer***Personalpolitikk***

Embetets *Interne personalhåndbok* er revidert i 2005. Den omfatter personalpolitiske, strategiske føringer og detaljerte retningslinjer for hvordan embetet ønsker å utnytte, utvikle og ivareta de menneskelige ressursene.

Personalhåndboka skal være et styringsdokument for ledelsen og et informasjons- og veiledningsdokument for alle ansatte. Håndboka er revidert i samarbeid mellom arbeidsgiver- og arbeidstaker-representanter.

Lokal lønnspolitikk

I embetets ledermøte ble det i 2004 besluttet å nedsette et utvalg for å ta opp lokal lønnspolitikk i sin fulle bredde. Saken ble behandlet i medbestemmelsesutvalget hvor det ble nedsatt utvalg med representanter fra ledelse og arbeidstakersiden. Utvalgets rapport ble ferdig til behandling i juni 2005. Rapporten gir en fremstilling av embetets lønnsituasjon ut fra interne forhold og eksterne sammenligninger. Utvalget har drøftet hvilke lønnspolitiske mål som embetet bør ha på kort og lang sikt og embetets handlingsrom og kriterier for konkret lønnsfastsettelse for den enkelte, samt forbedringer av aktuelle teknikker og prosesser. I den Lokale lønnspolitikken er det satt som målsetting at Fylkesmannen i Vest-Agder innen to år har frigjort mellom 500 000 kr og 700 000 kr gjennom egen drift til bruk til lønnspolitiske tiltak.

Geografiske informasjonssystemer (GIS)

Fylkesmannen i Vest-Agder har tatt i bruk et nytt system for integrering av saks- og arkivsystem med kart.

I Vest-Agder er det etablert interkommunalt samarbeid om kart og geodata i regi av Knutepunkt Sør for Kristiansand regionen, i Vestfylket i regi av DDV (Det Digitale Vestre-Vest-Agder) og et

**Rapport fra
lønnspolitikk-
utvalget**

**Interkommunalt
samarbeid om GIS
– det tas sikte på
integrering i alle
fylkesmanns-
embeter**

samarbeidsprosjekt mellom Farsund og Lyngdal kommune. Felles for disse prosjektene er at de har satt opp kartklienter på Internett, dette for å gi kommunens innbyggere tilgang til informasjon. Karttjenestene som er satt opp i disse samarbeidsprosjektene vil kunne hentes direkte inn i saksbehandlingssystemene til Fylkesmannen. På sikt vil dette medføre at Fylkesmennene har tilgang på samme informasjonsgrunnlag som saksbehandlerne i kommunen. Fylkesmannen vil også kunne levere informasjon direkte inn i saksbehandlingssystemene i kommunen. Integrasjonen mot kart vil kunne bidra til bedre beslutningsgrunnlag i saksbehandlingen. I tillegg får saksbehandler rask oversikt over aktuelle nabosaker i området.

Tilbakemeldingene er så gode at det nå tas sikte på å integrere denne løsningen hos alle fylkesmannsembetene.

Prosjektet har vært ledet av prosjektgruppe med representanter fra Fylkesmennene i Vest-Agder og Østfold og Statens Kartverk i Kristiansand. I tillegg har representanter deltatt fra programvareprodusenten for ePhorte, Gecko.

Det skal utarbeides erfaringsrapport fra Fylkesmannen i Vest-Agder i løpet av 2006.

Internt likestillingsarbeid

A. Lønn

Likestillingsperspektivet er ivaretatt gjennom kartlegging og målformulering rapporten fra lønnspolitikkutvalget som ble ferdigstilt juni 2005.

Ved embetet er det 57 menn og 56 kvinner. Gjennomsnittlig lønnsforskjell er 18% i menns favør og forskjellen har økt siste året. Hovedforklaringen på denne ulikheten er at kvinner er tyngst representert i lavere stillinger, og svakt representert i lederstillinger. I 2005 har det vært ført 2.3.4 forhandlinger for 7 kvinner og 8 menn. Resultatet samlet er 25 lønnstrinn til kvinner og 19 lønnstrinn til menn.

B. Rekruttering

I 2005 har vi rekruttert 7 personer, herav 4 etter ekstern utlysning. Det er tilsatt 4 kvinner og 3 menn.

C. Ledelse

Status i ledergruppen er uendret, kvinneandelen er 11%.

Det er tilsatt to avdelingsdirektører i 2005, begge menn. Videre er det som resultat av avdelingsvise OU-prosesser opprettet to stillinger som assisterende avdelingsdirektører hvor det er tilsatt en mann og en kvinne.

D. Aktiviteter

Embetets interne likestillingsutvalg leverte sitt forslag til likestillingsplan som ble vedtatt av embetsledelsen i mai 2005. Planen skisserte 5 satsingsområder: holdninger og atferd, rekruttering, kompetanseutvikling, livsfasepolitikk og lønnsmessige virkemidler. I avdelingene er det vedtatt følgende tiltak innenfor de nevnte satsingsområdene:

- 1) I regi av Paletten arrangeres seminar med likestillingsfokus.
- 2) Vi skal utvikle holdninger hos den enkelte som gir god selvfølelse og et miljø som gir og forventer likeverdig behandling.

***Likestilling – 5
satsingsområder:
holdninger og atferd,
rekruttering,
kompetanseutvikling,
livsfasepolitikk og
lønnsmessige
virkemidler***

- 3) Ved utforming av innstillinger til tilsetting skal alltid kjønns-
perspektivet kommenteres.
- 4) Vi skal tilrettelegge for at underrepresentert kjønn har innflytelse og
gis synlige og utviklende oppgaver.
- 5) Karriereprogrammet i staten tilbys alle i administrasjonsavdelingen,
deretter øvrige avdelinger.
- 6) Vi skal tilrettelegge for kompetanseoverføring internt gjennom å
stimulere til endringsvilje og utvikling ift oppgaveporteføljen. Vi
skal være pådrivere for EVU og ha en helhetlig vurdering av
kompetansebehov.
- 7) Vi skal evaluere hjemmekontorordningen i forhold til livsfasebehov.
- 8) Vi skal utvikle seniorpolitikken med utgangspunkt i seniorenens
behov og demografien i virksomheten.
- 9) Vi skal styrke forståelsen for og bruken av å fremme egne lønnskrav.
- 10) Vi skal ta i bruk seniorrådgiverstilling som del av seniorpolitikk
(kvalifikasjonsbasert)

Fylkesmannen personlig er fast medlem av Agderrådets Likestillingsråd som er sammensatt av leder i Agderrådet, fylkesarbeidssjefen, ordfører i Kristiansand, distriktssekretær i LO og direktør i NHO Agder. Videre deltar fylkesmannen i etablert nettverk for kvinnelige toppledere i fylket.

Grønn stat

Fylkesmannen i Vest-Agder har besluttet å innføre miljøledelse i tråd med retningslinjene for "Grønn stat". Prosjektet omfatter temaene: energi, avfallsbehandling, innkjøpsrutiner og transport. Fylkesmannen har vedtatt følgende miljømål: - oppfylle alle lover og forskrifter som regulerer vårt ytre miljø, etterleve Regjeringens miljøpolitikk, legge opp drift og beslutningsprosesser slik at Fylkesmannens virksomhet ikke medfører negativ påvirkning av det ytre miljø og drive et systematisk arbeid med miljøforbedring etter prinsippene for ISO-sertifisering. Fylkesmannen har gjennomført en kartlegging av de virkninger som Fylkesmannens virksomhet kan ha på ytre miljø. I tillegg omfatter kartleggingen faktorer som kan bidra til å belyse om Fylkesmannens drift er bærekraftig. Resultatet av kartleggingen har gitt grunnlag for utarbeidelse av en handlingsplan for embetet.

**"Grønn stat"
innenfor energi,
avfallbehandling,
innkjøp og
transport**

Intern dokumentkontroll

Fylkesmannen har gjennomført et prosjekt med sikte på systematisering av alle embetets styrende dokumenter. Bakgrunnen var overlapping, manglende ajourføring og lite oversikt. Dokumentene vil bli gjort tilgjengelig elektronisk på embetets intranett.

2. Sentrale politiske føringer

2.1 Modernisering av offentlig forvaltning

Moderniseringsarbeidet er godt forankret i embetet og skjer i nært samarbeid med andre aktører

Embetet har i hele 2005 brukt relativt mye ressurser på å tilrettelegge for en økt satsing på omstilling, modernisering og fornying i kommunal sektor. Arbeidet har vært organisert som et eget prosjekt for å tydeliggjøre denne satsningen. Dette har vært mulig gjennom økte ressurser fra KRD tilsvarende en stilling. Omstillings- og moderniseringsarbeidet har vært godt forankret i embetet der også fagavdelingene har vært involvert. Videre har det vært et godt samarbeid med Fylkesmannen i Aust-Agder og KS Agder. Det er gjennomført en rekke tiltak for å stimulere kommunene og det er utarbeidet en egen plan for omstillings- og moderniseringsarbeidet. Embetet har også utarbeidet en egen årsrapport for arbeidet i 2005. Planen og årsrapporten er lagt ut på embetets nettside.

Mange søknader om prosjekt-skjønnsmidler fra kommunene

Prosjektskjønnsmidler er et avgjørende viktig verktøy Fylkesmannen rår over for å trekke det kommunale moderniserings- og omstillingsarbeidet i ønsket retning. I 2005 mottok embetet 62 søknader om støtte til prosjekter, hvorav 36 prosjekter fikk støtte. Profilen på fylkesmennes fordeling av prosjektskjønn varierer en del mellom fylkene. Vest-Agder ligger i en ende av skalaen, kjennetegnet ved relativt mange prosjekter med beløpsmessig små tildelinger. Dette kan også forstås i lys av at vi har fått relativt mange søknader, sammenliknet med øvrige fylker.

For 2006 har embetet som mål å redusere antall prosjekter som får støtte, samt i større grad klare å få frem prosjektsøknader som berører de store, viktige omstillingsutfordringene.

Foruten bruk av skjønnsmidler har embetet jobbet aktivt ut mot kommunene og de regionale samarbeidsrådene i fylket. Det er opprettet et godt samarbeid med kommuner, regioner, KS, høyskole, forskning og Fylkesmannen i Aust-Agder. Embetet har deltatt som observatører i enkeltprosjekt og hatt en god dialog med hvert av de tre regionrådene: Knutepunkt Sørlandet, Lindesnesregionen og Listerrådet. I tillegg har det vært møter med Det Digitale Vestre Agder (DDV) og Vest-Agder fylkeskommune.

Embetet har arrangert en regional erfaringskonferanse for å øke overføringsverdien i det omfattende kommunale omstillingsarbeidet. Embetet er også godt i gang med å planlegge en nasjonal konferanse høsten 2006 der interkommunalt samarbeid er et sentralt tema.

Omstillings- og moderniseringsarbeidet har vært et to-årig prosjekt der KRD har tilført embetet ressurser tilsvarende ett årsverk. Prosjektet er nå avsluttet og utfordringen i 2006 blir å fortsatt kunne prioritere dette arbeidet høyt nok innfor embetets eksisterende rammer.

Små kommuner har en stor utfordring med tanke på rekruttering, kompetanse og utvikling av levende lokalsamfunn

Det er potensiale for omstilling og modernisering i alle kommunene i fylket. Vi vil særlig peke på de utfordringer flere små kommuner har i forhold til å sikre rekruttering, kompetanse og beholde et levende lokalsamfunn. Mange av disse utfordringene kan etter Fylkesmannens syn vanskelig løses uten et tettere interkommunalt samarbeid. Fylkesmannen vil derfor i enda større grad stimulere kommunene gjennom skjønnsmidlene til interkommunalt samarbeid.

På landbruksområdet har Fylkesmannen i 2005 både i bruken av egne virkemidler og overfor kommunene lagt vekt på et bredt bygdeutviklingsperspektiv. Vi har inntrykk av at det nå er kjent og akseptert i fylket at landbrukspolitikken virkemidler innen næringsutvikling strekker seg lenger enn den tradisjonelle jord- og skogbruksproduksjonen.

UoD-prosjekt: Likestilling – hvorfor og hvordan?

Kommuner i likestillingsnett er et nettverk som ble opprettet i 2002 og driftes av KS, med deltakere fra hver kommune, fylkesmannen og fylkeskommunen. Nettverket skal bidra til å bedre likestillingen i kommunene på Agder. Nettverket har fått midler til et UoD-prosjekt (utredning og dokumentasjon) kalt *Likestilling - hvorfor og hvordan?*, oppstart 2004-05. Kristiansand er en av flere kommuner som deltar i prosjektet som gjennomføres i samarbeid med Fredrikkes Hage og Kvinneuniversitetet Nord. Nettverket møttes tidligere en gang i mnd, men i 2005 har nettverket blitt invitert og deltatt på prosjektets informasjonsmøter.

2.2 Samordning og veiledning

Kommunedialogmøter

Som en del av styringsdialogen med kommunene er det gjennomført seks kommunebesøk der embetsledelsen har møtt enkeltkommuners politiske- og administrative toppledelse. På disse møtene har embetsledelsen i lys av kommuneøkonomi og KOSTRA-data utfordret kommunene i forhold til kommunens økonomiske utvikling og strategisk tenkning rundt omstilling og modernisering.

Felles forventningsbrev til kommunene fra statlige etater i Vest-Agder

Forventningsbrev

For å styrke samordningen mellom statlige etater og kommunene utarbeider Fylkesmannen hver vår et forventningsbrev. Formålet med forventningsbrevet er å sikre en effektiv formidling av styringssignaler fra stat til kommune og bidra til avklaring av kommunalt ansvar og handlingsrom. Samtlige avdelinger hos Fylkesmannen, UDI Regionkontor Sør, Aetat, Fylkestyrygdekontoret i Vest-Agder, Statens kartverk Kristiansand, Forbrukerrådet i Aust- og Vest-Agder og Arbeidstilsynet er bidragsytere. Utfordringen for regional stat er å tydeliggjøre hvilke oppgaver som er lovpålagte for kommunene eller om de er av rådgivende eller veiledende art. Forventningsbrevet er lagt ut på nettadressen www.fylkesmannen.no/VA.

*Sektorisering
av myndighets-
utøvelse er en
forvaltnings-
politisk
utfordring*

Stat-næringsliv

Fylkesmannen er opptatt av hvilke behov og utfordringer næringslivet på det moderne Sørlandet opplever i møte med statlige instanser i fylket. Fylkesmannen utfordret næringslivet til å komme med sine bestillinger til det offentlige. Slike bestillinger vil være i det offentliges interesse, fordi en synliggjøring av utfordringene kan medvirke til gode prosesser for å utvikle en tidsaktuell offentlig sektor. Sektorisering av myndighetsutøvelse er en forvaltningspolitisk utfordring. Embetet har med dette som utgangspunkt arbeidet med å identifisere mulige omstillingsbehov i forholdet mellom stat-næringsliv og har sett hen til det arbeidet som Fylkesmannen i Vestfold har gjort i prosjektet: Stat-næringsliv i Vestfold.

NAV-reformen

Fylkesmannen i Vest-Agder sitter tett på NAV-prosessen i fylket, bl.a. gjennom en egen koordineringsgruppe sammen med politisk og administrativ leder av KS, fylkesarbeidssjef, fylkestrygdedirektør og leder av rådmannsutvalget i fylket. Internt har embetet sikret god koordinering av NAV-prosessen mot det øvrige omstillings- og moderniseringsarbeidet i fylket.

Handlingsplanen universell utforming

Fylkesmannen skal veilede kommunene i gjennomføringen av "Handlingsplanen universell utforming" på alle relevante politikkområder. Det er i oppfølgingen av handlingsplanen lagt hovedvekt på å følge opp kravene til universell utforming i all plan- og byggesaksbehandling.

Næringsutvikling

Det regionale partnerskapet innen næringsutvikling er inne i en positiv utvikling, og fungerer stadig bedre mellom de regionale aktørene. Samarbeidet med Aust-Agder er også godt. Det er utarbeidet felles strategidokumenter for landbruksbasert næringsutvikling og bygdeutvikling som legges til grunn for arbeidet. Utfordringen er mangel på ressurser i kommunene til å arbeide proaktivt med næringsutvikling.

2.3 Velferd, helse og personrettet tjenesteyting

*Å utføre
lovpålagte
oppgaver
innenfor
akseptable
tidsrammer
prioriteres*

Rettsikkerhet er vektlagt fra sentrale myndigheter, spesielt i forhold til enkeltsaksbehandlingen. Fylkesmannen har lagt stor vekt på å utføre de lovpålagte oppgaver som behandling av enkeltsaker og tilsyn innenfor akseptable tidsrammer. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har vært i underkant av 4 uker for saker etter sosialtjenesteloven kap. 5 (økonomisk sosialhjelp) og vel 7 uker for saker etter plan- og bygningsloven. Det er skrevet en egen rapport om klagesaksbehandlingen til Helsetilsynet.

Innenfor helselovgivningen er i all hovedsak saksbehandlingstiden innenfor gjeldende normer. For sosialsaker etter lovens kapittel 4 og 6 var gjennomsnittlig saksbehandlingstid 58 dager. For rettighetsklager etter helselovgivningen var median saksbehandlingstid 48 dager. Klager på tvangsmedisineringsvedtak ble som median behandlet samme dag. Når det gjelder hendingsbaserte helsetilsynssaker, var saksbehandlingstiden for lang; i median 187 dager, mens kravet er maksimum 150 dager. Årsaken til sistnevnte avvik er misforhold mellom samlede ressurser og antall saker.

”Praxis Sør”: Et viktig nettverk for kvalitetsutvikling på sosialfeltet

Sosialområdet har i 2005 vært preget av omfattende kontakt mellom kommunene og fylkesmannen. Fylkesmannen har bl.a. i samarbeid med Høgskolen i Agder og 11 kommuner satt i gang et samarbeidsforum for praksisutvikling i sosialkontortjenesten - ”Praxis-Sør”. I styringsgruppen inngår også representanter for brukerorganisasjoner og Sørlandet sykehus HF. Det er ansatt prosjektleder og følgeforsker. Fylkesmannen opplever samarbeidsforumet som et meget nyttig redskap i arbeidet med kvalitetsutvikling på sosialfeltet. Sørlandets kompetansefond har støttet arbeidet med midler.

Økonomisk rådgiving og ”På vei mot egen bolig”

I 2005 iverksatte regjeringen en opptrapping av arbeidet med økonomisk rådgiving. Fylkesmannen har gjennomført grunnkurs og videregående kurs i økonomisk rådgiving for målgruppen sosialkontoransatte og samarbeidspartnere. I tillegg har fylkesmannen arrangert et to-dagers kurs i kommunikasjon og samarbeid for den samme målgruppen. Økonomisk rådgiving er og et sentralt tema i satsingen ”På vei til egen bolig” som omhandler det å forebygge og bekjempe bostedsløshet, herunder hindre utkastelse p.g.a. manglende husleiebetaling.

Det har vært et nært samarbeid mellom fylkesmennene i Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder og Husbanken i forhold til ”På vei mot egen bolig”. Det er etablert et eget samarbeidsorgan fylkene i mellom som kalles for ”Bynettverket”. I bynettverket deltar Mandal og Kristiansand fra Vest-Agder. Det har vært avholdt en rekke samlinger i nettverket, herunder møter med Kriminalomsorgen, psykiatrien og KS og interessante ekskursionsjoner. I november arrangerte de tre fylkesmennene og Husbanken en to-dagers konferanse om boligsosialt arbeid for kommunene i fylkene.

6 kommuner i Vest-Agder fikk i 2005 øremerkede tilskudd til boligsosialt arbeid. For disse kommunene har Fylkesmannen etablert et eget nettverk som følges jevnlig opp.

Arbeidet med å utvikle en ny arbeids- og velferdsmodell (NAV) med vektlegging på samordning av sosialkontor, arbeidskontor og trygdekontor har hatt en sentral plass i fylkesmannens portefølje i 2005. Det er etablert et koordinerende organ bestående av fylkesmannen, politisk og administrativ ledelse i KS Agder, fylkestrygdesjef og fylkesarbeidssjef, leder av rådmannsutvalget samt ansatte ved fylkesmannsembetet.

Tilsyn med helse- og sosialtjenester

Det ble gjennomført landsomfattende tilsyn med sosial- og helsetjenester til mennesker med langvarlige og sammensatte behov i Kristiansand, Farsund og Søgne. Landsomfattende tilsyn vedr. bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning ble gjennomført i Flekkefjord, Vennesla og Kvinesdal. Det ble gjennomført egeninitierte systemtilsyn med helsemessig og sosial beredskap i Mandal og med legevakt i Farsund. Ovenfor spesialisthelsetjenesten ble det ved Sørlandet sykehus Kristiansand gjennomført tre systemtilsyn; med kommunikasjon på gastrokirurgisk avdeling (del av et landsomfattende tilsyn), med fødselshjelp på kvinneklinikken, og med bruk av tvang i psykiatrien (sistnevnte som del av et helseregionsomfattende tilsyn). Rapporter fra tilsynene ligger på Helsetilsynets hjemmeside: www.helsetilsynet.no

Opptrappingsplanen krever økt innsats på flere felt

Opptrappingsplanen for psykisk helse

Under dialog med ordførere og administrative ledere er det pekt ut følgende områder i kommunene som krever særlig innsats i arbeidet med opptrappingsplanen:

- Samarbeid mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten
- Oppbygging av kompetanse og utvikling av tilbud til personer som har dobbeltdiagnoser eller alvorlige psykiske lidelser, og som har omfattende og sammensatte hjelpebehov
- Tverrfaglig samarbeid i kommunene
- Psykososialt arbeid for barn og unge
- Brukermedvirkning
- Kvalitetsarbeid
- Arbeid og tiltak
- Overgangen fra øremerket tilskudd til rammetilskudd

Den største innsatsen i 2005 var arbeid med samarbeidsavtalene mellom kommunene og Klinikkk for psykiatri og avhengighetsbehandling ved Sørlandet sykehus HF.

Helsetjenester til innsatte

Det ble behandlet en tilsynssak knyttet til fengselshelsetjenesten i 2005. ellers har det ikke vært behov for særlig innsats på dette feltet.

Nye faglige retningslinjer for svangerskapsomsorg er utsendt til kommunene, omtalt på Fylkesmannens nettsider, og er tema for et fagseminar for aktuelt helsepersonell 9.3.06.

Oppfølging av handlingsplan for eldreomsorgen (1998-2002)

Utbygging av sykehjem og omsorgsboliger følger de planer kommunene la i handlingsplanperioden. Alle prosjekter som er gitt tilsagn om oppstartingstilskudd etter handlingsplanen, er nå ferdigstilt med unntak av to prosjekter. I løpet av 2005 ble sju byggeprosjekt slutført.

Kommunene følger sine handlingsplaner for eldreomsorgen

Kommunene oppgir ved utgangen av 2005 samlet 1405 sykehjemsplasser og 74 aldershjems plasser, som tilsvarer en

dekningsgrad på 20,7% i fylket sett under ett; men med kommunevis variasjon fra 8 til 35%. Tall for dekningsgrad for omsorgsboliger/tilrettelagte boliger er mer usikre. Dersom en tar utgangspunkt i boenheter som det ble gitt tilskudd til i samband med handlingsplanen, har fylket en dekningsgrad på 11 %. Samlet sett har imidlertid kommunene langt flere tilrettelagte boenheter, bygget både før og etter planperioden. Alle kommuner har slike boliger, men bruker dem ulikt. Der det er lav institusjonsdekning, brukes boenhetene som alternativ til institusjon; andre steder i mer forebyggende hensikt.

Fra 2002 til 2004 hadde kommunene i Vest-Agder en samlet vekst i antall årsverk innenfor pleie- og omsorgstjenesten. Kommunenes planer for endring i stillinger fra 2004 til 2005 innebar en total vekst på 1,55 årsverk. Ut fra kontakt med kommunene, er det grunn til å anta at det samlet sett ble en større vekst enn det som lå i planene ved starten av året.

Kommunens plantall for 2006, viser større økning i antall årsverk.

Små deltidsstillinger og høy gj.snittsalder i pleie og omsorg er en særskilt utfordring

Rekrutteringsplanen for helse- og sosialpersonell er ivaretatt gjennom oppfølging overfor kommunene. Personellsituasjonen i fylket er i landssammenheng tilfredsstillende, men det er en særskilt utfordring knyttet til pleie- og omsorgssektoren: Høy gjennomsnittsalder med forventet stor avgang de nærmeste år og stort antall små deltidsstillinger.

Folkehelsearbeid

Folkehelsearbeid er en sektor- og nivåovergripende oppgave. Utfordringen er å svekke forhold som påfører befolkningen helserisiko og å styrke de faktorer som bidrar til å bedre helsetilstanden. Vest-Agder (som Aust-Agder) har visse særlige utfordringer knyttet til folkehelse og levkår: Høyt forbruk av vanedannende legemidler, høy totalforekomst av kreft (som særlig er relatert til kreft i lunger, hud og prostata), høy andel dagligrøykere og høyt forbruk av uføretrygd. Fylkesmannen (og tidligere fylkeslegen) har i lengre tid arbeidet systematisk med disse utfordringene, og for flere av dem viser utviklingen den siste tiden en positiv tendens.

Fylkesmannen aktiv i folkehelsearbeidet på flere områder

Ved behandling av areal- og andre plansaker vektlegger Fylkesmannen å vurdere hvor vidt folkehelseperspektivet er ivaretatt i planarbeidet. Sentrale stikkord i den sammenhengen er muligheter for friluftsliv og annen fysisk aktivitet, sosiale møteplasser, trafikkforhold, forurensingsproblem og støy.

Partnerskap for folkehelse i Agder ble etablert i 2004 og videreutviklet i 2005. Deltakende aktører er begge fylkeskommunene og fylkesmennene i Agder-fylkene, flertallet av kommunene, Sørlandet sykehus HF, Høgskolen i Agder og en rekke frivillige organisasjoner. Fylkesmannen deltar både i sekretariatsgruppen og i styringsgruppen. Et strategidokument for partnerskapet er utarbeidet. Det er egne ressursgrupper for røykfrihet og ernæring.

I tillegg er fylkesmannen involvert innen folkehelsearbeid på et bredt felt, bl.a. med utgangspunkt i nasjonal kreftplan, derunder i prosjektet fysisk aktivitet og måltider i skolen.

Tiltak for rusmiddelbrukere

Fylkesmannen i Vest-Agder gjennomførte høsten 2005 en spørreskjemaundersøkelse i alle fylkets kommuner for å kartlegge deres arbeid i forhold til personer med rusmisbruk. Det framgår av svarene at de fleste kommunene ikke har noen systematisk registrering av antallet rusmiddelbrukere. De fleste rapporterer om godt samarbeid både mellom de kommunale etater og med spesialisttjenesten. Halvparten svarer at de har etablert samarbeid med brukerorganisasjoner. Alle kommunene har rapportert at det er behov for kompetanseheving.

2.4 Oppvekst og utdanning

På **barnevernområdet** har fylkesmannen gjennomført tilsyn i form av systemrevisjon ved barneverntjenesten i kommunene Audnedal, Lindesnes, Mandal og Kvinesdal og avdekket flere avvik fra sentrale myndighetskrav, jf. egen tilsynsårsmelding.

Kommunene overholder i stor grad frister for bekymringsmeldinger

Kommunene klarte i 98 % av tilfellene å overholde fristene i barnevernloven for gjennomgang av bekymringsmeldinger. Når det gjelder behov for utvidelse av undersøkelsesperioden fra 3 til 6 måneder, har det vært en reduksjon i dette i 2005. Dette er positivt og viser at kommunene har hatt fokus på å planlegge og gjennomføre undersøkelsene på en bedre måte. Kommuner som ikke overholdt saksbehandlingsfristene ble i 2005 spesielt fulgt opp fra Fylkesmannens side. Fylkesmannen har ikke bøtelagt noen av kommunene i Vest-Agder for brudd på saksbehandlingsfristene.

97 % av pålagte individtilsyn gjennomført

Fylkesmannen har i 2005 gjennomført 97 % av de pålagte individtilsynene ved barneverninstitusjonene. Tilsynene er i hovedsak lagt til ettermiddag/kveld, slik at en har truffet beboerne. Fylkesmannen er videre pålagt å gjennomføre systemrevisjonstilsyn ved alle institusjonene en gang hvert år. Det ble i 2005 gjennomført slike tilsyn ved alle de 8 barneverninstitusjonene i fylket. I løpet av året har Fylkesmannen gitt 17 avvik og 13 merknader i denne sammenheng. Avvikene ble gitt for manglende protokollskrivning ved innskrenkning av bevegelsesfrihet, manglende skriftlige rutiner til beboerne og foresatte ved bruk av tvang samt for generelle rutiner om bruk av politi ved mistanke om rusmidler eller vold.

Det er gjennomført en rekke fagutviklingstiltak rettet mot de kommunale barneverntjenestene, herunder:

- Seminar med tema "samhandling og kommunikasjon til brukernes beste" i samarbeid med fagteam Kristiansand

- Kurs i "arbeid med saker for fylkesnemnd" i samarbeid med Fylkesmannen i Aust Agder
- Informert om lov- og forskriftsverk gjennom et dagsseminar for ledere av barneverntjenestene

BARNEHAGER

Barnehageplass til alle som ønsker det

Vest-Agder har i løpet av 2005 oppnådd en barnehagedekning på linje med landsgjennomsnittet, dvs. ca 75 % dekning i aldersgruppen 1-5år.

75 % barnehagedekning og positive utbyggingstall framover

Den positive utbyggingstrenden fra 2004 fortsatte i 2005. De statlige økonomiske virkemidlene i sektoren treffer godt og driftstilskuddet, skjønnstildelingen og investeringstilskuddet har ført til mange nye barnehagebygg, også i kommuner som til nå har hatt lav dekning.

Utbyggingsprognoser som Fylkesmannen innhentet ved årsskifte 2005 viser positive tall framover, med ca 550 nye plasser med kommunene som større utbygger dette året enn i 2005.

Kvalitetsarbeid

Fylkesmannen har ikke bidratt med spesielle midler knyttet til kvalitetsprosjekter i 2005.

Embetet har bidrett til nettverksarbeid i barnehage-sektoren

Høsten 2005 ble det arrangert fagdag for ansatte i barnehagene i fylket. Ca 400 personer fra alle nivå innen fagområdet deltok.

Utdanningskontoret har i 2005 bidratt med midler til nettverksarbeid på barnehageadministrativt nivå. En vil spesielt trekke fram netteværk øst bestående av kommunene Kristiansand, Søgne, Vennesla, Songdalen og Åseral. De har utarbeidet et digitalt tilsynssystem rettet mot kommunene.

Oppfølging av barnehagereformen og tiltak mot kommunene

Fylkesmannen har i 2005 arrangert 2 kontaktsamlinger om barnehagereformen. Målgruppe for samlingene var rettet barnehageadministrasjonene i kommunene. Informasjon om ny lov og rammeplan har vært tema på samlingene.

Oppfølgingsprogram med fokus på kvalitet

I samarbeid med 3 kommuner har Fylkesmannen opprettet et arbeidsutvalg som skal utarbeide et barnehageprogram som har fokus på kvalitet og prosjektarbeid i 2006 og 2007. En har i denne forbindelse inngått et samarbeid med prosjektet "Skal/skal ikke" om prosjekter i programperioden.

Tall og telling

Fylkesmannen har ikke hatt mange klagesaker ifm likeverdig behandling i 2005, ca 5 saker.

Fylkesmannen har imidlertid merket en betydelig arbeidsmengde ifm veiledning og saksbehandling vedrørende de mange tilskuddsordningene.

UTDANNINGSOMRÅDET

Kommunetilsyn

Vi har i 2005 gjennomført kommunetilsyn ut fra to modeller:

- Generelt tilsyn med temamessig vektning
- Skriftlig tilsyn på særtema

*Tilsyn:
Temamessig
og skriftlig på
særtema*

I tillegg er det gjennomført særtilsyn overfor alle kommuner i forhold til opplæringsloven § 8-2, både hva angår system vedrørende kriterier og kriterieanvendelse – og med utgangspunkt i nasjonal statistikk og pålegg om tilsyn. Vedr tilsyn etter § 13-10 (skoleeiers system for resultatanalyse og kvalitetsutvikling) er dette i hovedsak utsatt til 2006, hvor det blir gjenstand for nasjonalt tilsyn. Temaet har likevel blitt tatt opp innenfor rammen av det samlede kommunetilsynet.

I 2005 er det gjennomført kommunemøter med tilsynsformål i 3 kommuner. Spesialundervisning, voksenopplæring (innvandrere, flyktninger) og elevenes fysiske og psykososiale arbeidsmiljø har vært i særlig fokus. Det har ikke vært avdekket forhold av graverende art. Vi har et klart inntrykk av at kommunene ser verdien av slike møter, og i liten grad oppfatter dem som statlig innblanding.

*Merknader
og avvik
fra tilsyn er
tilfredsstill-
ende fulgt
opp*

Skriftlig tilsyn er gjennomført i alle 15 kommunene på områdene "svømmeopplæring" og "voksnes rett til grunnskole". I tillegg har vi innhentet fullstendig oversikt fra hver kommune vedrørende forskrift for helsevern og godskjenningsstatus for skolelokaler. Det ble påpekt en del avvik med pålegg om oppretting. Dette gjaldt særlig prosedyrer vedrørende voksnes rett til grunnskole (kunngjøring, enkeltvedtak). For svømmeopplæringen var avvikene av mindre omfang. Påpekninger og avvik er fulgt opp på en tilfredsstillende måte.

For videregående opplæring er det gjennomført skriftlig tilsyn med spesialundervisning (prosedyrer, vedtak, klage etc) på fylkeskommunalt nivå og på tre ulike vg. skoler. Alle data er innhentet, men ikke ferdig oppsummert/konkludert. Dette vil blant annet bli gjort i årsrapporten for 2006.

Vedrørende opplæringsloven krav til gruppestørrelser har ingen kommuner eller fylkeskommunen et skriftliggjort, eller på annen måte kjent og innarbeidet system for vurdering av pedagogisk eller sikkerhetsmessig forsvarlighet. Ingen kommuner melder at enkeltsaker har vært reist med hjemmel i paragrafen bortsett fra i ett tilfelle (en voksenopplæringsinstitusjon).

GSI-statistikk med påpekning/oppdrag om skoler som skulle følges opp, gav som resultat at samtlige skyldes statistiske og rapporteringsmessige feil fra skolens egen side. Dette ble ordnet.

Omorganisering fra tre til to nivåer er krevende for kommunene

Flere kommuner arbeider med å finne sin form og faglige dynamikk etter omorganisering fra tre til to nivåer. Faglig styrt koordinering synes å ha blitt mer krevende, og forholdet informasjon – myndighet aktualiseres. Skolefaglig rådgiver kan sitte med tilstrekkelig kunnskap om skole, men mangler ofte myndighet og delegasjon t. Utfordringen knyttet til dette antas forsterket ved gjennomføring av "Kunnskapsløftet". Et interessant trekk er imidlertid at problemstillingen "to eller tre nivåer" ikke lenger er den eneste relevante. Særlig behovet for koordinering mellom skoler (eierrollen) og mellom skoler og andre faglige enheter aktualiserer andre modeller enn de som tradisjonelt har vært alternativene. For vår del har vi i flere tilfeller satt søkelyset på praktisering av opplæringslovens krav om at det på nivået over skole skal være pedagogisk kompetanse. Selve pålegget er relativt svakt, for det sier ikke noe for eksempel om myndighet/delegasjon, stillingsstørrelse etc. Uavhengig av innhold i juridisk hjemmel stilles kommunene overfor et stort behov for koordinering mellom enhetene for å sikre likebehandling (juridisk, pedagogisk) og utnytte kompetansemessige ressurser etc. Statlige satsinger (for eksempel innenfor psykisk helse) som betinger stor grad av indre kommunal samhandling forsterker koordineringsbehovet. Samlet er temaet i fokus for flere avdelinger hos Fylkesmannen. Regionalisert samarbeid herunder etablering av interkommunale pedagogiske sentra må også ses på som erkjennelse av utviklingskapasiteten hos kommunale skoleeiere gjennomgående blir for svak.

Stort behov for koordinering mellom enheter i kommunene

Tilsyn – private skoler

Avdelingen har gjennomført tilsyn med tre friskoler i 2005 (to grunnskoler og en vg. skole). Fylket har per 01.08.05 til sammen 13 friskoler i drift foruten en med gitt oppstartstillatelse som ikke er kommet i gang. Det arbeides også med en internasjonal skole i Kristiansand.

Vi har dessuten behandlet et mindre antall enkeltsaker basert på klage og/eller henvendelser fra hjem/elever. Det er ikke avdekket forhold av graverende art. Tilsynet gjennomføres etter en fast metodikk.

Saker og tema i fokus i tilsynet har vært økonomi/elevbetaling, opptaksreglement, voksne uten rett til vg. opplæring og friskoler, kompetanse/utdanning blant personalet, lokaler mv.

Vi har hatt et godt samarbeid med de to nye friskolene innenfor vg. opplæring i fylket (Noroff, Kvås) som startet opp i høst.

Friskolene har ofte en komplisert økonomisk drift

Den økonomiske driftssiden ved disse skolene er komplisert blant annet som følge av overlappende samdrift med eierens annen virksomhet (for eksempel en menighet). Dette kommer til å være et av særtemaene i friskoletilsynet i fylket i 2006.

Vi har mottatt to anmodninger om lovlighetskontroll etter Kommuneloven §59 i 2005 (tidspunkt for nedlegging av skole, forholdet elevtimer – lærertimer ved en vg. skole).

Vi har behandlet og avgjort klagesaker på enkeltvedtak med hjemmel i opplæringsloven på følgende områder:

Spesialpedagogisk hjelp oppl. §5-7, spesialundervisning oppl. §5-1, voksenopplæring oppl §4-A, skolemiljøet oppl. §9-A, plassering skole oppl § 8-1, skyss oppl §7-1, karakterer (standpunkt og eksamen) samt noen andre mindre felt. Mengden klagesaker er stabil.

Kommunal/fylkeskommunal økonomi, usikkerhet mht kompetanse og koordinering på kommunenivået og utviklingen vedr friskoler er gjennomgående trekk.

*Nettverks-
arbeid viktig
for kvalitets-
og
kompetanse-
utvikling i
skolene*

Forsøks- og utviklingsarbeid (FOU), kvalitets- og kompetanseutvikling

Arbeidet med kvalitetsutvikling ut fra utviklingsbaserte strategier har vært gjennomført i henhold til statlige føringer og kriterier. Dette gjelder midler til kompetanseutvikling, IKT og andre mindre, avgrensede satsinger (Gi rom for lesing!, Lærende nettverk, Verdier i skolehverdagen, Fysisk aktivitet og skolemåltider). Vi har lagt vekt på aktivt å stimulere til nettverksarbeid mellom skoleeiere og samarbeid og bistand fra høyskoler og universitet. Regelmessige kommunesamlinger, et felles kontaktutvalg for Agderfylkene for skoleeiere, KS, Høgskolen i Agder mfl. og god og løpende kontakt med kommuner/fylkeskommune har vært prioritert. Forberedelse til innføring av "Kunnskapsløftet" fra høsten 2006 er fulgt opp i tråd med embetsoppdraget, herunder også høring mv for nye læreplaner. Statlig strategiplan understreker eieransvaret sterkt.

Oppfølging og oppgaver ang nettstedet skoleporten.no, nasjonale prøver og andre nasjonale satsinger og planer er skjedd i henhold til løpende oppdrag.

*Støtte til UE for
å utvikle
kvinnelige
gründere*

Ungt entreprenørskap Agder (UE)

Fylkesmannen er gjennom BU-midler med på å finansiere etablering av Ungt Entreprenørskap på Agder 2001-2006. Økonomisk støtte er bl.a begrunnet med at Agder trenger særlig kvinnelige gründere. Unge kvinnelige bedriftsledere og styremedlemmer i næringslivet trekker ofte fram sin elevbedrift-bakgrunn som et viktig grunnlag for å etablere egen virksomhet, og for å bli spurt og si ja til styreverv.

2.5 Regional planlegging og arealpolitikk

Klagesaksbehandling

I 2005 avgjorde Fylkesmannen 254 klager etter plan- og bygningsloven hvorav 25 klager gjaldt klager på reguleringsplaner.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle plan- og byggesaksklagene i 2005 gikk opp fra 6,6 uker i 2004 til 7,3 uker i 2005.

68 % av kommunenes vedtak er stadfestet. For andre detaljer rundt klagesaksbehandlingen vises det til samfunnsavdelingens årsmelding.

Informasjon – formidling av styringssignaler

På informasjonssiden har samfunnsavdelingen, miljøvernavdelingen og landbruksavdelingen hatt møter med folkevalgte i 2 kommuner om temaer fra plan- og bygningsloven og jordloven.

Det er også påbegynt et arbeid med en veileder om Fylkesmannen og kommunal planlegging. Veilederen vil formidle nasjonale mål og forventninger til kommunens planlegging og arealforvaltning.

Innsigelser

Vår erfaring er at kommunale planer ikke ivaretar hensynet til viktige miljøverninteresser på en tilfredsstillende måte. Det gjelder særlig allmennhetens interesser i de landfaste arealene i strandsonen og fragmentering av større uberørte arealer. Resultatet av dette er at det ofte er uenighet mellom Fylkesmannen og kommunene om de arealbruksløsninger som foreslås. Dette gjelder særlig i kystkommunene hvor presset på arealene er stort. Fylkesmannen reiste i 2004 innsigelse til en rekke arealplaner. I 27 plansaker var det mangelfull ivaretagelse av miljøverninteressene i strandsonen som utløste innsigelse fra Fylkesmannen. Det er dessverre også mange planforslag som har mangelfull eller manglende dokumentasjon av barn og unges interesser. Vårt inntrykk er at de fleste detaljplaner (reguleringsplaner og bebyggelsesplaner) fremmes av private utbyggere. Kommunene har i slike tilfeller et ansvar for å kvalitetssikre planene før de legges ut til offentlig ettersyn. Denne kvalitetssikringen er mangelfull i mange kommuner. Resultatet er at Fylkesmannen ser seg nødt til å reise innsigelse for å ivareta helt klare nasjonale interesser eller krav til planene.

Kommunale planer ivaretar ikke miljøvern-hensyn og allmenhetens interesser i tilstrekkelig grad

Jordvern

Fylkesmannen har arbeidet aktivt overfor kommunene for å redusere nedbygging av dyrket jord. Det er gjennomført regionvise samlinger om utpeking av kjerneområder for landbruk. Omfattende bruk av dispensasjoner og manglende vilje til å legge gjeldende kommuneplan og reguleringsplaner til grunn for arealbruken er en stor utfordring i mange kommuner.

Omfattende bruk av dispensasjoner er en utfordring for jordvernet

Mekling

Fylkesmannen har også en oppgave som mekler i innsigelsessaker etter plan- og bygningsloven. Embetsledelsen har med bistand fra samfunnsavdelingen behandlet 13 innsigelsessaker. Etter avholdt mekling kom man til enighet eller oppnådde kompromisser i 9 saker, herav 3 kommuneplaner og 6 reguleringsplaner. To saker er oversendt Miljøverndepartementet uten mekling, en sak er returnert kommunen for ytterligere opplysninger og i en sak ble innsigelsen frafalt under Fylkesmannens forberedelse til mekling.

Formidling av nasjonal politikk

Formidling av den nasjonale arealpolitikken står sentralt i den informasjons- og møtevirksomhet Fylkesmannen har overfor kommunene. I 2005 ble det gjennomført egne temamøter om arealpolitikk og plan- og bygningsrett i flere kommuner som ledd i den

Arbeid med ny veileder i kommunal planlegging er igangsatt

styringsdialogen Fylkesmannen gjennomfører overfor kommunene. Fylkesmannen har tidligere utarbeidet en egen veileder "Fylkesmannen og kommuneplanleggingen" som bl.a. inneholder nasjonale mål og retningslinjer samt forventninger til kommunene på arealområdet. Vi ønsker å revidere denne for å fange opp de siste statlige styringssignalene innenfor dette politikkområdet. Vi mener en slik veileder har stor overføringsverdi til andre fylkesmannsembeter. Vi har derfor tatt initiativ overfor Miljøverndepartementet om det er mulig å tildele Fylkesmannen i Vest-Agder ekstra ressurser for å gjennomføre dette arbeidet.

Kommunene etterlyser faglig bistand

Vi erfarer at mange kommuner mangler kompetanse og kapasitet innen arealforvaltningen. Kommunene etterspør derfor faglig bistand fra Fylkesmannen i regelverkforståelse og formidling av nasjonale styringssignaler. Fylkesmannen har som et ledd i å øke kompetansen på dette området gitt tilskudd fra skjønnsmidler til et kompetanseprogram for kommunal planlegging. Dette startet opp høsten 2005 og blir avsluttet våren 2006.

Tilstandsvurdering: Dette arbeidet har hatt høy prioritet i 2005 og vil bli videreført gjennom revidert veiledningsmaterieell og kursvirksomhet overfor kommunene i 2006. Fylkesmannen anser dette arbeidet som tilfredsstillende ivaretatt.

Styringssignaler må forenkles og samordnes

Formidle planleggingsprinsippene i St. meld. Nr. 23 (2001-2002)
Fylkesmannen skal formidle planleggingsprinsippene i St. meld. nr. 23 (2001-2002). Dette er gjort som innspill til rullering av kommuneplanen i Kristiansand kommune. Vi har tidligere etterlyst en nærmere sammenstilling av disse retningslinjene til bruk i vår politikkformidling. Dette vil være langt mer rasjonelt enn at hvert fylkesmannsembete selv skal trekke ut de styringssignalene fra stortingsmeldingen som synes aktuelle å formidle. Det vil også sikre en enhetlig formidling av de sentrale planleggingsprinsippene for utvikling av byer og tettsteder.

Tilstandsvurdering: Det er behov for at sentrale myndigheter sammenstiller og forenkler styringssignalene på dette området.

Offensiv oppfølging av strandsonen

Plan- og dispensasjonsbehandlingen viser at miljøvernavdelingen reiste 27 innsigelser til planer i strandsonen og påklaget 31 dispensasjonsvedtak i strandsonen i 2005. Disse tallene kan være noe høyere da vårt tallmateriale i dag ikke er komplett, spesielt for Kristiansand, men også for de siste månedene i året for Mandal, Lindesnes og Lyngdal.

For mange dispensasjoner i strandsonen

Miljøvernavdelingen har behandlet desidert største antall plan- og dispensasjonssaker i kystkommunene. Forskjellen er ca. 1:10 i forholdet innland - kyst. Antall plansaker i kystkommunene er oppsummert til 230. Dispensasjonssakene utgjør 380. I tillegg kommer sakene vi foreløpig ikke har tall på.

***Tilstandsvurdering:** Det gis fortsatt for mange og omfattende dispensasjoner i strandsonen. Dersom det skal unngås fortsatt sterk nedbygging av strandsonen gjennom dispensasjoner, må virkemiddelbruken og ansvarsfordelingen mellom forvaltningsnivåene tas opp til vurdering. Det er også vår erfaring at kommunale planer ikke ivaretar de nasjonale interessene i strandsonen på en tilfredsstillende måte. Det innebærer at miljøvernavdelingen må reise innsigelse for at disse nasjonale interessene skal bli ivarettatt.*

Behov for sterkere sentrale føringer for å sikre urørte heiområder

Ivareta friluftsinnteresser, fragmentering og nedbygging av arealer
Fylkesmannen tillegger friluftslivsinteressene og verdien av sammenhengende naturområder stor vekt i arealforvaltningen. Vi opplever likevel at de sammenhengende nor-sørgående heiområdene mellom hoveddalførene stadig utsettes for inngrep og planer om tverrgående veiforbindelser som bidrar til uheldig fragmentering. Dagens sentrale føringer og virkemidler er liten grad egnet til å sikre disse interessene. Det bør derfor gis langt klarere føringer om hvilke nasjonale mål og planleggingsprinsipper som skal legges til grunn for å ivareta disse interessene.

***Tilstandsvurdering:** Større sammenhengende naturområder utsettes i stadig større grad for inngrep. Dagens virkemidler er imidlertid lite egnet til å unngå dette. Det er behov for langt tydeligere nasjonale mål og sentrale planleggingsprinsipper for å sikre disse miljøverdiene. Dette er faktisk en hovedutfordring for arealforvaltningen i områdene innenfor kystsonen i Vest-Agder. Vassdragsnaturen i fylket er også under et stadig økt press. Det gjelder både arealene langs hovedvassdragene, samt rundt større innsjøer. I Vest-Agder er mulighetene for etablering av fritidsboliger langs sjøen begrenset pga. pris og arealknapphet. Arealpresset retter seg derfor i stadig økende grad mot større innsjøer og vassdragsnære arealer i innlandet. Det bør utvikles sentrale virkemidler og styringssignaler som ivaretar disse arealene i et bærekraftig perspektiv.*

Bidra til at areal- og miljødokumentasjon blir godt integrert i alle kommunale planer og enkeltsaker

Kartlegging og verdisetting av naturtyper, viltområder og friluftslivsområder har blitt videreført i 2005. Vi har fortsatt ikke ferdigstilt areal- og miljødokumentasjonen for alle kommunene. Dette bidrar til at bl.a. det kommunale planarbeidet ikke kan ta utgangspunkt i en tilfredsstillende dokumentasjon av viktige miljøverninteresser.

Behov for egen GIS-koordinator i embetet

***Tilstandsvurdering:** Det er behov for økt innsats i arbeidet med areal- og miljødokumentasjon. Det er avgjørende at embetene tilføres ekstra ressurser til å gjennomføre første generasjons kartlegging, samt at det gis anledning til å ansette egne GIS-koordinatorer. Denne kompetansen er avgjørende for å ivareta forventningene på dette området*

2.6 Naturressursforvaltning

Mange gode SMIL-prosjekt, men tilskuddsrammen er for liten

Kulturlandskap

Gjengroing av kulturlandskapet er en stor utfordring i Vest-Agder. Problemstillingen får nå betydelig oppmerksomhet både i reiselivsbransjen og i media/allmennheten. Det er i 2005 gjennomført et stort arbeid med å utvikle nye tilskuddsordninger. Fylkesmannen har et godt samarbeid med kommunene vedrørende de tilskuddsordningene som forvaltes av kommunene (SMIL). Midlene brukes i sin helhet, og det er gode prosjekter som kan settes i gang hvis midlene økes.

Verneplanarbeidet

To landskapsvernområder i kystsonen ble etablert i 2005; Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder ble etablert i 2005. For begge disse områdene ble også arbeidet med forvaltningsplaner iverksatt i 2005.

Slevdalsvannet naturreservat ble etablert i 2005. Vi har også meldt oppstart av forvaltningsplanarbeidet. Forslag til registreringsområder for frivillig skogvern er meldt inn til DN på Forsvarets eiendom Gimlemoen. Innspill er også gitt om registrering av verneverdi på Fjotland kappelanskog i forbindelse med avhending fra OVF. Det har vært dialog med en grunneier om frivillig utvidelse av Torjusheia naturreservat. Fylkesmannen har også bidratt til makeskifte i Torjusheia (tre avtaler underskrevet av grunneier i desember 05/januar 06 - underskrift fra DN gjenstår). Det er ikke kommet opp noen saker om frivillig vern fra Agder Telemark skogeierlag.

Liten interesse for frivillig vern

Vi har hatt økt innsats i forvaltningen av Ramsarområdene på Lista, Farsund kommune. Det gjelder skjøtselstiltak i Nesheimvann naturreservat og Einarsneset fuglefredningsområde. Det vil bli videreført i 2006. Det er utredet skjøtselstiltak i Kviljo plante- og fuglefredningsområde, Nordhasselvika fuglefredningsområde og Einarsneset fuglefredningsområde samt infotiltak på Einarsneset og Havika som planlegges gjennomført i 2006. Det er behov for en helhetlig forvaltningsplan for Lista Ramsarområde.

Tilstandsvurdering: Verneområdene i fylket trues av gjengroing som endrer naturtilstanden. Det er særlig det kulturbetingete biologiske mangfoldet som er truet. Ca. 1 % av det produktive skogarealet i fylket er vernet. Det er derfor langt igjen til vi har nådd nasjonale mål. Erfaringene så langt viser at frivillig har vært en lite vellykket strategi i Vest-Agder. Det er behov for en offensiv strategi for forvaltning av vernemråder, hvor det må gjøres strenge prioriteringer av hvilke områder som skal ha en aktiv skjøtsel.

Villaksforvaltningen

Fylkesmannen har hatt stor innsats rettet mot villaksforvaltningen i 2005. Ved hjelp av kalking og kultiveringstiltak gjennom flere år er det nå etablert nye laksebestander i Kvina, Lygna, Audna, Mandalselva og Tovdalselva. Også Otra har i dag en laksebestand som resultat av store forurensningsbegrensende tiltak på 1990-tallet. Laksebestandene er i vekst. Gjennom overvåkingsprogrammet for de kalkede elvene ser vi at tettheten av lakseunger øker i flere av elvene våre. Fangstallene for 2005 viser i sum rekordfangst i fylkets elver etter at arbeidet med reetablering av de utdødde laksebestandene startet opp i 1985 (tabell 1).

Tabell 1. Fangster (kilogram) av laks og sjøaure i de kalkede elvene i Vest-Agder og i Otra. Totalfangstene av laks og sjøaure for alle fylkets elver er også vist.

	Sum laks og sjøaure	Laks				Sjøaure
		Sum laks	under		over	
			3kg	3-7kg	7kg	
Audna	1803	1675	1218	457	0	128
Kvina	2118	1980	1224	606	150	138
Lygna	1913	1423	1019	364	40	490
Mandalselva	11655	10858	7380	2920	558	797
Otra	10076	9961	7018	2412	531	115
Totalfangst elver i Vest-Agder	28809	27025	18667	7018	1340	1784

Ser vi på elvefangstene av laks, er det bare 5 fylker som har høyere fangster enn Vest-Agder i 2005. Dette er oppsiktsvekkende bra, når vi vet at fangstene i elvene i Vest-Agder var nær 0 omkring 1980. Flere av de nye laksebestandene er imidlertid helt avhengige av fortsatt kalking av elvevannet for å overleve.

Den positive utviklingen av villaksbestanden er avhengig av fortsatt kalking

Tilstandsvurdering: Reetablering av laks og annet biologisk mangfold i hovedvassdragene gjennom kalking, har vært en svært vellykket miljøvernssatsing. Den positive utviklingen for villaksen i fylket er helt avhengig av at kalkingsvirksomheten videreføres i mange år framover. Det er avgjørende at det gis stabile og forutsigbare rammebetingelser for denne virksomheten. Det bidrar også til en svært positiv profilering av det statlige miljøvernarbeidet.

Rovviltforvaltningen

I 2005 var det relativt lite rovviltskader i Vest-Agder, og det var også beskjedent med innmeldte observasjoner og kadaverfunn. Kun 5 kadaverfunn ble knyttet til freda rovvilt, fordelt på kongeørn og gaupe. 44 saueiere søkte erstatning for skader voldt av freda rovvilt, for til sammen 125 sau og 551 lam. Ut fra kriterier og skjønn fant Fylkesmannen miljøvernavdeling å kunne gi erstatning for 16 sau og 91 lam – til sammen utbetalt ca. kr 170 000,-. Totalt tap av sau på beite var 2400 dyr eller ca. 6,4%. Antallet sau som slippes på beite har sunket betydelig senere år.

Lite rovvilt-skader i 2005

Samarbeidet med den nye rovviltneimnda region 1 og SNO fungerer godt, og fylket har opprettet eget Kontaktutvalg for rovviltsaker i Vest-Agder. Fylkesmannens miljøvernavdeling har sekretariatet for utvalget.

**Rikspolitiske
retningslinjer
nødvendig for å
ivareta
villreinstammen**

Tilstandsvurdering: Rovviltforvaltningen har vært ivaretatt i tråd med styringssignalene.

Villrein og samfunn (ViSa)

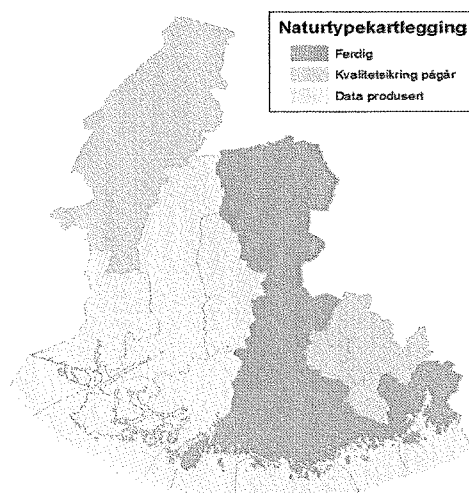
Fylkesmannen i Vest-Agder, miljøvernavdelingen, har koordineringsansvaret på vegne av de fem fylkene som inngår i Setesdal-Ryfylke villreinområde. Det medfører betydelig ansvar og oppgaver knyttet til veiledning og samordning i faglige spørsmål, og budsjettføring og revisjon for villreinnemnda.

Tilstandsvurdering: Inngrep i leveområdene utgjør en stor trussel for villreinbestanden i Setesdal-Ryfylke villreinområde. Vi etterlyser en oppfølging av ViSa-prosjektet, bl.a. utforming av forslag til rikspolitiske retningslinjer som vi anser som helt nødvendig for å ivareta villreinen i framtiden.

Kartlegging av biologisk mangfold

Kartlegging av områder som er viktig for det biologiske mangfoldet har hatt høyest prioritet i geodataarbeidet i 2005, jf. figur 1. Naturtypedata fra ti kommuner og viltdata fra én er ferdig kvalitetssikret.

Naturtypedata fra de fem siste kommunene (Farsund, Flekkefjord, Lyngdal, Hægebostad og Kvinesdal) er mottatt. Kvaliteten på disse datasettene var så vidt dårlig, at miljøvernavdelingen har iverksatt begrensede tilleggsregistreringer og systematisering av eksisterende data ved hjelp av Agder naturmuseum, for å bedre kvaliteten på datasettene noe. Kvalitetssikring av det innsamlede materiale vil bli ferdig i løpet av første kvartal 2006. Videre har vi inngått avtale med Agder-Telemark Skogeierforening om konvertering av flere MiS-datasett (MiS = Miljøregistreringer i Skog) til naturtypedata i 2006. Vi har også startet arbeidet med å kvalitetssikre eksisterende viltdata for flere kommuner i fylket.

Figur 1: Status for naturtypekartlegging i Vest-Agder pr. 01.01.2006.

***Tilstandsvurdering:** Arbeidet med dokumentasjon av områder som er viktige for det biologiske mangfoldet har ikke hatt nødvendig framdrift i 2005. Dette arbeidet blir gitt økt prioritet i 2006, gjennom bl.a. midlertidig økt bemanning i miljøvernavdelingen.*

Forurensede sedimenter

Fylkesmannen har i 2005 hatt i oppdrag å utarbeide tiltaksplan for forurensede sedimenter i fjordområdet ved Farsund, samt koordinere utredning og tiltaksarbeid i pilotprosjekt for Kristiansandsfjorden.

Behov for opprydding i fjordområdet rundt Farsund

Tiltaksplan for Farsund er utarbeidet. Den viser behov for oppryddingstiltak i tre delområder av fjorden, særlig knyttet til PCB-forurensning. Kildene til forurensning er ikke dokumentert fullt ut, og disse må identifiseres bedre og stanses før det er aktuelt å gjennomføre tiltak. Det er tidligere påvist til dels ekstreme PAH-nivåer i sedimentene. Utredningen viser at dette er så sterkt bundet til partikler, at PAH i liten grad utgjør noen miljørisiko.

Pilotprosjekt Kristiansandsfjorden er videreført med høy aktivitet i 2005. Flere store tiltak er avsluttet, bl.a. sikring av et stort avfallsdeponi i Kongsgårdbukta og etablering av et strandkantdeponi for mottak av forurensede sedimenter. Det er også satt i gang oppryddingsarbeid ved Bredalsholmen og i Marvika.

I 2005 er det utarbeidet planer for videre tiltak i Torsvika og ved Bredalsholmen. Det er foretatt videre etterkontroll av tidligere gjennomførte tiltak i Hannevika, og gjennomført risikovurdering knyttet til forurensning ved Elkem. Etterkontrollen i Hannevika viser at det her er behov for reparerende tiltak. Elkem har gjennomført flere tiltak for å redusere sine utslipp av PAH.

Det er utarbeidet egen årsrapport for arbeidet i Kristiansandsfjorden. Denne ligger på rapportsidene til www.kristiansandsfjorden.no

Nødvendig med statlig finansiering for å sikre tiltak mot forurensende lokaliteter

***Tilstandsvurdering:** Det gjenstår et omfattende arbeid for å gjennomføre tiltak som sikrer de mest forurensede lokalitetene mot fortsatt utlekking av miljøgifter. Dette arbeidet vil kreve omfattende statlig finansieringsbistand i 2006 og flere år framover. Arbeidet med kartlegging av tilstand og kilder bør videreføres i flere by- og havneområder, og det er behov for en bedre oversikt over påvirkningen av langtransporterte forurensninger.*

Forurenset grunn

Fylkesmannen har i 2005 prioritert innsatsen med å få avsluttet tiltakene mot de nasjonalt høyest prioriterte lokalitetene (A-liste). Tiltak i Lavolla, Mandal kommune, er avsluttet. Tiltak i Kongsgårdbukta, Kristiansand kommune, er nå avsluttet. Det er tinglyst hefte på eiendommene med opplysninger om forurensningene.

For de øvrige lokalitetene (B-liste) har Fylkesmannen prioritert å få avklart tilstanden, og for en del lokaliteter gitt pålegg om tiltak for å

stanset spredning av forurensningen. De fleste sakene nærmer seg avslutning i henhold til de kriterier som SFT har satt. Tinglysing av hefte på eiendommene er gjennomført der det er klart at de forurensete massene blir liggende.

Tilstandsvurdering: Det er fortsatt mange mindre lokaliteter med forurenset grunn som ikke er kartlagt og undersøkt. Det er også en mangelfull oppfølging av dette arbeidet i kommunene. Det er derfor behov for nye kompetansetiltak i kommunene for opplæring i regelverket om opprydding i forurenset grunn i bygge- og gravesaker.

Tilsyn på forurensingsområdet er styrket, men bemanningen setter begrensning

Tilsyn – helse og miljøfarlige stoffer

Fylkesmannen har fulgt opp de nasjonale føringene om styrking av tilsynet på forurensningsområdet. Fylkesmannen har deltatt i de nasjonale tilsynsaksjonene, og i tillegg gjennomført tilsyn i tråd med egen tilsynsplan. Tilsynet er primært rettet mot industri og næringsliv, med særlig fokus på farlig avfall/helse og miljøfarlige stoffer. Det er gjennomført tilsyn med i størrelsesorden 50 virksomheter i 2005. I tillegg er det mottatt og behandlet årsrapporter/egenrapporter fra ca 50 bedrifter inkludert avfallsanleggene. Det har vært vanskelig å avsette tilstrekkelig ressurser til tilsyn.

Samarbeidet med de andre statlige tilsynsetatene er videreført i 2005. Det har vært avholdt et møte i felles tilsynsgruppen i regi av Arbeidstilsynet.

Tilstandsrapport: De nasjonale tilsynsaksjonene er fulgt opp i tråd med føringene fra SFT. Det har ikke vært mulig å nå SFTs måltall for ressursbruk til tilsyn. Det vil heller ikke være mulig i 2006 med den bemanning miljøvernnavdelingen har (14,5 årsverk).

EU-direktiver

Fylkesmannen har gjennomført de aktuelle oppdragene knyttet til vannrammedirektivet i 2005.

Tilstandsrapport: Vannrammedirektivet vil kreve betydelig ressursinnsats i 2006. Arbeidet vil bli gitt høy prioritet.

Friluftslivets år

Friluftslivets år ble markert med mange arrangementer i 2005.

Fylkesmannen aktiv i Friluftslivets år”, god medieoppmerksomhet

Fylkesmannen arrangerte sammen med Vest-Agder fylkeskommunen en egen friluftslivskonferansen høsten 2005. Fylkesmannen deltok også aktivt i utarbeidelsen av boken ”Veiviseren” som er en beskrivelse av sikrete friluftslivsområder og verneområder i kommunene Kristiansand, Søgne, Songdalen og Vennesla.

Tilstandsrapport: Tiltakene som er gjennomført i Friluftslivets år har gitt betydelig medieoppmerksomhet. Fylkesmannen vil imidlertid ikke ha personellressurser til å prioritere en tilsvarende satsing i 2006. Hovedaktiviteten innen friluftsliv vil i 2006 være knyttet til arbeidet med videreføring av skjærgårdsparken vest for Lindesnes, samt å oppdatere friluftslivsmodulen i NATURBASE.

2.7 Informasjonsformidling og – forvaltning

I løpet av 2005 er Miljøstatus i Vest-Agder revidert og utvidet. Det er utviklet 11 nye sider. Tre av disse omfatter kulturlandskap og kulturminner, som ikke har vært omtalt på våre sider tidligere. På viktige miljøområder er det utviklet nøkkeltall i samsvar med nasjonal standard. Nøkkeltall er miljøindikatorer som kan beskrives med en eller flere parametere. For Vest-Agder er 17 nøkkeltall beskrevet i 2005. Miljøstatus i Vest-Agder omfatter totalt 61 sider pr. 31.12.2005. I tillegg til eget arbeid, er Fylkesmannen i Vest-Agder representert i den nasjonale referansegruppa for Miljøstatus i fylkene.

Tilstandsvurdering: Oppdatering av Miljøstatus for Vest-Agder er gjennomført iht. embetsoppdraget på miljøvernområdet.

2.8 Innovasjon og verdiskaping

Landbruksavdelingen har et tett og nært samarbeid med IN; FMAA, og Fylkeskommunene i Aust- og Vest-Agder i næringsutviklingsarbeidet. Landbruksavdelingen skal spille en aktiv pådriverrolle i arbeidet med informasjon, kunnskapsutvikling, mobilisering, rekruttering og samarbeid i et bredt landbruks- og bygdeperspektiv. "Landbruk Pluss" har styrket samarbeidet om blant annet stedsutvikling med Fylkeskommunen. Agder er generelt sett preget av et fleksibelt næringsliv med et deltidsjordbruk som tilpasningsfaktor i forhold til annet arbeid. I næringsutviklingsarbeidet er det ofte svært mange interesserte, men det er relativt få som satser. Det tradisjonelle landbruket og et mer operativt syn på kulturlandskap trenger større fokus. Det er også viktig å prioritere spesielt kvinnelig entreprenørskap, bl.a gjennom å stimulere og gi drahjelp til nettverk.

Arbeidet for økt innovasjon og nyskaping skjer etter Strategisk for landbruk- og bygdeutvikling

Fylkesmannen har fra 1.1.05 det overordnede ansvaret for den strategiske forvaltningen av bygdeutviklingsmidlene (BU-midler) fylket får tildelt, for 2005 10,3 mill. Det operative ansvaret for de bedriftsrettete midlene (8 mill. kr) er tillagt Innovasjon Norge Agder (IN).

Det er laget en strategisk plan for landbruk og bygdeutvikling i samarbeid med ovennevnte samt næringsorganisasjonene, og det lages spesifiserte handlingsplaner hvert år, både for 2005 og 2006. Strategiene er førende i forhold til forvaltningen av BU-midlene.

Overordnet visjon er ”**Livskraftige bygder med variert næringsliv og gode levevilkår**” med følgende strategier:

- For bygda som bosted og arbeidsplass:
 1. *Utvikle bygdeidentiteten*
 2. *Utvikle og opprettholde bygdemangfold*
 3. *Styrke kompetansen*
- For landbruket:
 1. Styrke økonomi og næringsgrunnlag
 2. Stimulere til utvikling av gode produsentmiljø
 3. Utnytte ressursgrunnlag og ta vare på kulturlandskap

Regionale samarbeidsprosjekter 2005

På ulike områder er det samarbeidsprosjekt med Rogaland, Aust-Agder og Telemark.

Disse samarbeidsprosjektene dekker følgende felt:

- Videreforedling og markedsføring av landbruksprodukter
- Utmark og reiseliv
- Stedsutvikling
- Likestilling
- Ungt entreprenørskap

I tillegg samarbeides det rundt Skagerrak om konferanse rettet mot kvinnelig leder- og entreprenørskap.

Eksempler på prosjekter i Vest-Agder

- ”Inn på tunet”, felles Agderprosjekt avsluttet i 2005, oppstart Vest-Agder 2006, fokus på kommunene som ”kunder” -
- Skog/Treprogrammet: Mer, bedre og innovativ bruk av tre, Trebiennale 2006.
- Bygdemobilisering/partnerskapsavtaler m enkelte kommuner for å kartlegge muligheter og sette i gang fellestiltak

Eksternt likestillingsarbeid

Likestillingssituasjonen er fortsatt svak både i Vest-Agder og Aust-Agder, noe som legitimerer fortsatt fokus og tett samarbeid mellom fylkene. Det er generelt sett viktig å øke kvinners deltakelse i arbeidslivet, ikke minst ved å styrke kvinners kompetanse, evne og mot til etablere egne virksomheter og være deltakere i et næringsliv i forandring.

FM arbeider med likestilling i sin kontakt med kommuner, fylkeskommune, statlige regionale etater, Høgskolen i Agder, formelle og uformelle nettverk, og vil videreføre dette som en langsiktig satsning på mange felt og i ulike relasjoner framover.

”Kvinner på Agder”
– samarbeidsgruppe
for kvinner og
næringsutvikling

”**Kvinner på Agder**” er etablert som en samarbeidsgruppe mellom Aust-Agder Fylkeskommune, Vest-Agder Fylkeskommune, Innovasjon Norge, Fylkesmannen i Aust-Agder og Fylkesmannen i Vest-Agder. Gruppen utarbeider felles plan (strategi og handlingsplan) for kvinner og næringsutvikling, og på den måten koordinere sine etaters arbeid på likestillingsområdet, holde hverandre informert om ulike tiltak,

**”Kvinnestemmer”
i Hundreårs-
jubileringen
8. mars**

arrangere og støtte konferanser, kurs, studieturer og ulike initiativ og nettverk.

I 2005 arrangerte gruppa initiativ til konferansen **”Kvinnestemmer” 8. mars 2005 i Mandal**, nettopp for å sikre at også kvinnestemmene ble hørt i Hundreårsjubileringen, som hadde som overordnet slagord – ”- en egen stemme”. Konferansen samlet 150 deltakere fra begge fylker.

Gruppa er også ansvarlig ”landepartner” i et skandinavisk samarbeid rundt Skagerrak som begynte med konferansen FASETT 2002 i Arendal. Hovedfokus er kvinnelige bedriftsetablerere/–eiere/–ledere. Med et framtidig arbeidsliv med stor vekt på entreprenørskap og kompetanse, er det spesielt viktig å få kvinnene på banen tidlig.

Det ble etablert et oppfølgende samarbeid mellom Agderfylkene, Västra Götaland og Nord-Jylland, som resulterte i at FASETT ble videreført i form av en stafett, med FASETT 2004 i Gøteborg og mobilisering til **FASETT 2006** i Frederikshavn i september 2006. Gruppa deltar også i prosjektarbeidet **”Iværksetteri på tværs av Skagerrak”** som skal sikre nettverkskontakt, kompetanseutvikling og forankring mellom FASETTkonferansene.

2.9 Samfunnssikkerhet og beredskap

I hovedretningslinjene for det sivile beredskaps virksomhet, legges det til grunn at beredskapshensyn skal innpasses i samfunnsplanleggingen som et viktig forebyggende tiltak.

**Eget
forventningsbrev
relatert til
beredskap og
samfunnssikker-
het**

Fylkesmannen har prioritert tiltak og ressursbruk knyttet til samfunnsplanlegging og samfunnssikkerhet både som initiativtaker og som veileder.

Videre har Fylkesmannen prioritert oppgaver relatert til beredskapstiltak overfor fylkesfagetater og kommuner med hensyn til generell samordning, planverk og andre beredskapsforberedelser for fredskriser og terrorberedskap.

Fylkesmannen har for 2005 sendt ut eget forventningsbrev relatert til beredskap og samfunnssikkerhet. Gjennom forventningsbrevet ble alle kommuner informert om sentrale myndigheters forventninger til beredskapsarbeidet på kommunenivå, videre ble aktuelle kommuner orientert om planlagte øvelser og tilsyn.

Det ble videre gjennomført seminar for alle fylkesfagetater med beredskapsoppgaver første kvartal. Embetet har gjennomført beredskapsseminar for alle kommuner i fylket med hovedvekt på kommunal kriseberedskap og beredskapsmessige forhold innen kommunal planlegging.

Embetet har også vært sentral i planlegging og gjennomføring av en større terrorberedskapsøvelse med varighet på fire uker i samarbeid med andre sivile og militære beredskapssetater.

Fylkesmannen har videreført arbeidet med analysen av risiko og sårbarhet i fylket knyttet til særskilte risikoområder, aktuelle risikovirkosomheter og samfunnskritiske funksjoner.

Arbeid med forsyningsberedskap relatert til matvarekjedene er prioritert

Embetet har prioritert arbeidet med forsyningsberedskapen relatert til matvarekjedene. Fylkesmannen har avdekket svakheter i grossistleddene med hensyn til plan-, IT- og kraftforsyningsberedskap. Vitale deler av virksomheten er preget av "just in time" - prinsippet og aktørene synes å forutsette en stabil forsyning av strøm og teletjenester. Forholdet som er beskrevet synes å være likt i mange fylker og anbefales tatt opp på sentralt hold.

Videre har embetet prioritert planarbeidet med varslingsberedskapen relatert til dambrudd i to av fylkets dalfører. Alle dalfører i fylket har ved årsskiftet 2005-2006 fått utført dambruddsbølgeberegninger i henhold til pålegg fra NVE.

Knappe ressurser i kommunene fører til nedprioritering av beredskapsarbeidet

Det er i løpet av 2005 gjennomført tre beredskapstilsyn og fem kriseøvelser i kommunene. Fylkesmannen registrer både på sine tilsyn og øvelser at beredskapsarbeidet ikke alltid prioriteres tilstrekkelig høyt, dette som en følge av knappe ressurser i mange kommuner.

I alt er det saksbehandlet 4 kommuneplaner og ca. 80 regulerings- og bebyggelsesplaner relatert til samfunnssikkerhet. Det er reist innsigelse i 5 saker. En sak ble i 2004 anket til Miljøverndepartementet for avgjørelse. Denne er i 2005 avgjort av Miljøverndepartementet og Fylkesmannens innsigelse ble tatt til følge.

2.10 Internasjonalt engasjement

Utdanningsområdet

Fylkesmannen har ivaretatt tildelte landsdekkende oppgaver på det internasjonale feltet i tråd med føringer og mål. Dette gjelder utlysning av tilbud, tildeling og oppfølging innenfor United World Colleges, franske lyceer (treårig tilbud), "Trollmidler" (besøksstipend til elever og lærere til Frankrike), Europeisk ungdomsparlament (EUP) herunder deltagelse i forberedelse og gjennomføring av sesjon i april 2005 (Stavanger), Fulbright-ordningen (amerikansk gjestelærere i Norge) og utlysning/tildeling/oppfølging av ordning med tyske del- og helstipend (reise/oppholdsstipend for elever og lærere til Tyskland).

Vi har også hatt ansvar for behandling av søknader om å avlegge eksamen (vg. opplæring) i utlandet i henhold til eksisterende regelverk.

Fylkeslegen

Fylkeslegen var en av to norske delegater ved WHO's 6. verdenskonferanse om Health Promotion (folkehelsearbeid) i Bangkok i august 2005. Konferansen resulterte i Bangkok-charteret for Health Promotion, som er et supplement og ajourføring i forhold til Ottawa-charteret fra 1986.

Fylkeslegen er som medlem av legeforeningens menneskerettighetsutvalg også trekt inn i virksomhet relatert til UD's menneskerettighetsdialog med Kina; i form av en dialog med kinesiske psykiatrimiljø (fagfolk, administrasjon og politisk nivå) om etikk og menneskerettigheter i psykiatrien.

Forum Skagerrak II

Fylkesmannen deltar i dette EU-prosjektet sammen med regionene rundt Skagerrak i Norge, Sverige og Danmark. Hensikten er å øke kunnskapene og gjennomføre konkrete tiltak for et renere og mer attraktivt hav med omkringliggende kystområder. Ass. fylkesmann er medlem av styringsgruppen og miljøverndirektøren er medlem av faggruppen for "Planlegging av kystsonen".

3. Avdelingsvise årsrapporter

I tillegg til denne felles årsrapporten utarbeides det egne avdelingsvise årsmeldinger hvor det rapporteres i henhold til krav i embetsoppdraget på resultatområdenivå.

De avdelingsvise årsrapportene kan lastes ned på fylkesmannens nettside: <http://www.fylkesmannen.no/va>.